

Správa z diskusného fóra k Zelenej knihe o ochrane lesov a informáciách o lesoch

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky v spolupráci s Národným lesníckym centrom vo Zvolene zorganizovalo 27. mája 2010 diskusné fórum k **Zelenej knihe (ďalej len ZK) o ochrane lesov a informáciách o lesoch v EÚ**. Ide o materiál, ktorý prijala Európska komisia (EK) 1. marca 2010 a otvorila k nemu verejnú diskusiu v trvaní do 31. júla 2010. ZK nadväzuje na Bielu knihu EK „Adaptácia na zmenu klímy: európsky rámec opatrení“. Účelom ZK je stimulovať diskusiu o koncepcii EÚ v oblasti ochrany lesov a informácií o lesoch. Zámerom je zabezpečiť, aby aj v budúcnosti plnili svoje produkčné, socioekonomické a ekologické funkcie.

Podujatie otvoril riaditeľ NLC-LVÚ Zvolen, Ing. Milan Zúbrik, PhD., ktorý privítal hostí: Ing. Pavla Tomu, riaditeľa odboru riadenia lesného hospodárstva sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva MP SR, prof. Ing. Jána Tučeka, CSc., rektora Technickej univerzity vo Zvolene, zástupcov štátneho a neštátneho sektora, ako aj predstaviteľov ostatných inštitúcií a všetkých zúčastnených.

V prvej časti diskusného fóra odzneli 4 referáty. Ing. Boris Greguška, PhD. (MP SR) predniesol referát „**Zelená kniha o ochrane lesov a informáciách o lesoch v EÚ / Príprava lesov na zmenu klímy**“, v ktorom predstavil obsah ZK. Táto sa člení do 5. kapitol, v ktorých sa (i) charakterizuje všeobecná situácia a celosvetový význam lesov, (ii) opisujú sa vlastnosti lesov a ich funkcie, (iii) definujú sa hlavné problémy lesov EÚ v zmenených klimatických podmienkach, (iv) uvádza sa prehľad nástrojov na ochranu lesov a existujúcich informačných systémov o lesoch a (v) uvádzajú sa ďalšie kroky EK, Rady Európy a Európskeho parlamentu po získaní odozvy inštitúcií EÚ a občanov členských štátov EÚ na predložený materiál.

Objasnil účel diskusného fóra, ktorým je pripraviť podklady pre stanovisko, ktoré bude reprezentovať oficiálny postoj SR. V týchto intenciách predostrel kľúčové tézy na diskusiu vo forme otázok. V oblasti lesníckej politiky uviedol, že táto sa reguluje cez iné politiky bioenergetiku, rozvoj vidieka, ochranu prírody, zmenu klímy, ochranu pôdy, ochranu krajiny a výdatnosť vodných zdrojov.

Je potrebné, aby lesnícky sektor reagoval na tento vývoj na úrovni EÚ. Treba sa zaoberať otázkou posilnenia inštitucionálneho rámca lesníctva v rámci EÚ a presadiť zvýšenie finančných zdrojov pre LH. Za ďalšie nemenej dôležité otázky, nevyhnutné na diskusiu, považuje posilnenie úlohy vlastníkov v trvalom obhospodarovaní lesov a s tým súvisiace prispôbenie praktického obhospodarovania lesov.

V časti venovanej informáciám o lesoch poukázal na nutnosť analyzovať, či sú údaje o lesoch dostatočné. Otázkou je či a ako možno zlepšiť súčasný stav alebo či je opodstatnená požiadavka na harmonizáciu týchto údajov na úrovni EÚ?

Za kolektív autorov vystúpil Dr. Ing. Tomáš Bucha (NLC-LVÚ Zvolen) s prezentáciou na tému „**Variantný manažment lesa ako nástroj pre zabezpečenie trvalej udržateľnosti lesníctva v podmienkach klimatickej zmeny**“. Autori navrhli pojem „ochrana lesov“ chápať nielen ako zachovanie, ale širšie, ako využívanie lesov a lesnej pôdy spôsobom, ktorý zachová ich úžitkové, socioekonomické a ekologické funkcie do budúcnosti. Zdôraznili potrebu principiálne riešiť ponímanie funkcií lesov na úrovni EÚ, pričom následné opatrenia by mali implementovať členské štáty. Poukázali na niektoré nepriaznivé dopady zmeny klímy na lesy, najmä na zmeny v distribúcii a populačnej dynamike škodcov a patogénov a z toho vyplývajúcich limitov. Navrhli podporiť regionálne orientované štúdie zraniteľnosti, definovať organizačno-technické schémy a podporiť vykonávacie projekty na zmiernenie dopadov zmeny klímy na lesy na úrovni EÚ.

K problematike lesníckej politiky EÚ konštatovali, že únii chýba spoločný záväzný program pre európske lesy a jej vplyv je teda nedostatočný. Spoločenstvo môže posilniť svoje postavenie cez Program rozvoja vidieka, Európsky sociálny fond a ďalšie nástroje. Optimálne by bolo vytvorenie samostatnej lesníckej politiky na úrovni EÚ. K problematike nástrojov na zabezpečenie trvalej udržateľnosti lesníctva zdôraznili význam konceptu založeného na 3 pilieroch: ekologickom, sociálnom a ekonomickom. V tejto súvislosti rozobrali možnosti adaptívneho manažmentu lesov a uplatnenie princípu subsidiarity až na úrovni vlastníka.

S tretím referátom „**Informácie o lesoch pre zabezpečenie starostlivosti o lesy a riadenie lesného hospodárstva**“ vystúpil Ing. Milan Zúbrik, PhD. (NLC-LVÚ Zvolen). Konštatoval, že kým regionálnej úrovni sú k dispozícii dostatočné informácie o stave lesa, na európskej úrovni je stav nevyhovujúci. Chýbajú a ak aj sú, veľa krát nie sú porovnateľné informácie a údaje o funkciách lesov, uhlíkových bilanciách, produkčnom potenciáli lesov. Priaznivejšia situácia je vďaka programu monitoringu lesov (LIFE+ a FOREST FOCUS) v oblasti zdravotného a ekologického stavu lesov. Ako východiská pre zlepšenie situácie na európskej úrovni navrhol:

- Stanoviť povinný obsah databázy o lesoch na úrovni EÚ a jednoznačne zadefinovať veličiny a jednotky zisťovania vrátane požadovaných rámcov presnosti. Tomu musí predchádzať jasná požiadavka používateľov týchto informácií.
- Vytvoriť legislatívne rámce pre realizáciu programov zabezpečujúcich požadované informácie o lesoch.
- Vypracovať jednotné metodiky zberu údajov na úrovni EÚ, čím sa zaručí porovnateľnosť údajov. Inštitucionálne zabezpečiť ich využitie na úrovni EÚ, informačnú previazanosť, dostupnosť a využiteľnosť údajov pre členské krajiny.
- Zaviesť finančný nástroj na financovanie zberu údajov na úrovni EÚ, spracovania a publikovania údajov na úrovni EÚ.

Quo vadis lesníctvo? pýtal sa Ing. Pavel Toma (MP SR) vo svojej prezentácii. V otázke koncipovania európskej lesníckej politiky upozornil, že niektoré členské štáty vidia v jej centralizácii riziká. Poukázal na možné výhody a nevýhody, ktoré by vyplývali z presunu kompetencií z členských štátov na EK a prípadného vytvorenia DG Forestry.

Ďalej sa venoval scenárom vývoja lesného hospodárstva v SR v dôsledku krízy. Prekonanie dôsledkov globálnej krízy vidí v hľadaní nového smerovania lesníctva. To si vyžaduje postupné prehodnotenie krátkodobých aj strategických cieľov a úloh ako aj riešenie úloh vyplývajúcich z vlastníckych práv k leso. V tejto súvislosti rozobral problematiku prepojenia rezortov a z nej vyplývajúce pozitíva (otázky zdrojov financovania) a negatíva (spájanie štátnej správy) pre lesníctvo.

Ako najpálčivejšie úlohy predstavil: potrebu novelizácie pozemkových zákonov, zákona o ochrane prírody a krajiny, zákonov súvisiacich s daňovou politikou. Zdôraznil, že LH sa musí stať multifunkčným – uplatňovanie nových prístupov, príjmy musia prichádzať nielen z dreva, ale aj za platené environmentálne služby. Nové smerovanie na národnej úrovni by malo byť podporené intenzívnou pomocou zo strany NLC a ďalších vedeckovýskumných inštitúcií.

V diskusii po odznení referátov Ing. Juraj Vanko (Únia neštátnych vlastníkov lesov) poukázal na potrebu riešenia mimoprodukčných funkcií lesov ich využívaním a oceňovaním. Konštatoval, že je neudržateľné, aby vlastníci lesov sanoval tieto náklady z výnosov za predaj dreva ako jedinej komodity, ktorú môže realizovať na trhu. Riešenie vidí v presadzovaní jednotnej európskej lesníckej politiky realizovanej napr. aj cez DG Forestry. Vyzval k aktívnejšiemu prístupu našich expertov pri zostavovaní nových predpisov, argumentujúc tým, že európske dokumenty tvoria najmä organizácie zo západnej Európy.

Ing. František Štulajter (LSR, š. p.) poukázal na kategorizáciu lesov z ministerskej konferencie MCPFE (Viedeň, 2003), ktorá v rámci 5 vytvorených kategórií sformulovala základné pravidlá, na ktorých sa dá ďalej stavať pri riešení problematiky funkcií lesov.

Doc. Ing. Rudolf Petráš, CSc. (NLC-LVÚ Zvolen) a Ing. Peter Zach, CSc. (ÚEL SAV Zvolen) podporili chápanie ochrany lesov zamerané nielen na ochranu, ale širšie na zachovanie úžitkových socioekonomických a ekologických funkcií lesov do budúcnosti. Odporučili, aby sa takto koncipovali aj pripomienky do Bruselu.

Ing. Roman Svitok, CSc. (NLC-LVÚ Zvolen) upozornil na vhodnosť prepojenia lesníctva a drevárstva pri úvahách o koncipovaní DG Forestry. Ing. P. Toma (MP SR) reagoval, že v existujúcich štruktúrach je drevospracujúci priemysel začlenený do iného direktoriátu (Priemysel a podnikanie).

Zástupcovia Štátne lesy TANAP Tatranská Lomnica Ing. Marián Šturcel a Ing. Peter Fleischer, PhD. poukázali na potrebu chápania ochrany prírody ako ochrany predmetu a nie procesov. Pri formovaní lesníckej politiky EÚ a hľadaní riešení ako reagovať na zmenu klímy by mali byť zohľadnené aj regionálne špecifiká. Príkladom je aj región Tatier, ktorý je hodnotený ako jeden z desiatich najviac

postihnutých miest vetrovými disturbanciami. Na európskom fóre je ďalej potrebné argumentovať, že Slovensko má osobitné postavenie vyplývajúce jednak z výmery lesov, ale aj zo stavu lesov. Miera prirodzenosti je unikátna, avšak s tým súvisí aj stupeň ohrozenia vzhľadom na vysoký podiel smrekových lesov.

Ing. Pavol László (MP SR) podporil celkové zameranie ZK, vyzdvihol skutočnosť, že sa zameriava na celú šírku lesníctva.

Po diskusii Ing. P. Toma (MP SR) požiadal prítomných, najmä združenia nešťátnych lesov a stavovské združenia, aby vyjadrili svoj názor aj samostatne, mimo oficiálneho stanoviska SR, ktoré pripraví MP SR. Diskusné fórum uzavrel

riaditeľ NLC-LVÚ Ing. M. Zúbrik, PhD., ktorý po krátkej sumarizácii poďakoval prítomným za účasť a pozornosť a ukončil stretnutie.

Podrobné informácie o ZK a priebehu diskusného fóra je možné získať na webovej stránke NLC Zvolen: <http://www.nlcsk.sk/nlcsk/ustavy/ulpav/poradenstvo/zelena-kniha1.aspx>

Tomáš BUCHA

Zuzana SARVAŠOVÁ

Národné lesnícke centrum

– Lesnícky výskumný ústav Zvolen

T. G. Masaryka 22

SK – 960 92 Zvolen

bucha@nlcsk.org, sarvasova@nlcsk.org